

OBSAH

PŘEDMLUVA	11
ÚVOD DO ÚSTAVNÍ KOMPARATISTIKY	13
1. K pojmu ústavy	13
2. Dilema politického a ústavního systému	15
3. Úvod do komparatistiky ústavních systémů	17
a) <i>Komparace ústav</i>	17
b) <i>Etymologický problém</i>	17
c) <i>Smysl a význam komparace ústavních systémů</i>	18
d) <i>Komparace jako předpoklad harmonizace práva v procesu evropské integrace</i>	19
4. Povaha ústavní komparatistiky	22

ČÁST PRVNÍ: FORMACE SOUDOBÉHO KONSTITUCIONALISMU

I. GENEZE SOUDOBÉHO KONSTITUCIONALISMU	26
1. Pojem konstitucionalismu.....	26
2. Ideová východiska konstitucionalismu	27
a) <i>Hobbes</i>	30
b) <i>Locke</i>	34
c) <i>Rousseau</i>	38
d) <i>Montesquieu</i>	42
3. Geneze britského konstitucionalismu.....	43
4. Geneze kontinentálně-evropského a amerického typu ústavního státu	47
a) <i>Teorie neomezené svrchovanosti státu (Bodin)</i>	47
b) <i>Teorie svrchovanosti lidu (Sieyès)</i>	50
c) <i>Vznik a vývoj francouzského konstitucionalismu</i>	53

d) <i>K pojetí amerického konstitucionalismu</i>	57
e) <i>Geneze konstitucionalismu v Německu</i>	60
aa) <i>Reformní konzervatismus</i>	60
bb) <i>Geneze ústavního a právního státu (1848–1919)</i>	61
f) <i>Vznik ústavního státu v dalších evropských zemích</i>	64

II. PRODUKT EVROPSKÉHO VÝVOJE:

DVA ZÁKLADNÍ SYSTÉMY EVROPSKÉHO PRÁVA.....	69
1. Evropské právo	69
2. Románsko-germánský systém práva	70
a) <i>Vznik a vývoj románsko-germánského právního systému</i>	70
b) <i>Charakteristika románsko-germánského typu práva</i>	73
3. Anglický systém práva.....	74
a) <i>Struktura anglického práva</i>	74
b) <i>Prameny práva a soudní systém</i>	78

ČÁST DRUHÁ: „MODELÝ“ EVROPSKÉHO ÚSTAVNÍHO STÁTU

III. ÚSTAVNÍ A PRÁVNÍ STÁT	82
1. Koncepce a „modely“ právního státu	83
a) <i>Britský systém „Rule of Law“</i>	84
b) <i>Francouzská koncepce právního státu</i>	86
c) <i>Středoevropský (německý) systém materiálního právního státu</i>	89
d) <i>Sociální stát a sociální právní stát</i>	93
2. Základ kontinentálního pojetí ústavního státu	
– princip suverenity lidu	96
a) <i>Teoretická východiska principu svrchovanosti lidu</i>	96
b) <i>Pojem suverenity</i>	100

c) <i>Princip suverenity lidu a spor o jeho interpretaci</i>	103
aa) Pojetí nadpozitivního práva	106
bb) K otázce svrchovanosti zákona	108
cc) Hodnota preambule k Listině základních práv a svobod.....	108
dd) K pojmu „pouvoir constituant“	109
3. Základ britské ústavnosti: princip suverenity parlamentu.....	112
IV. POJETÍ DEMOKRATICKÉHO ZŘÍZENÍ V EVROPSKÝCH STÁTECH	116
1. Pluralistická demokracie	118
2. Konkurenční a konsensuální demokracie	125
a) <i>Kritika pluralistické demokracie</i>	125
b) <i>Konsensuální (konkordantní) demokracie</i>	127
3. Reprezentativní forma pluralistické demokracie	130
a) <i>Identitní (plebiscitní, přímá) demokracie</i>	130
b) <i>Reprezentativní demokracie</i>	133
c) <i>Povaha politické reprezentace (politický mandát)</i>	135
d) <i>Poslanecký mandát v moderním stranickoparlamentním státě</i>	137
ČÁST TŘETÍ: SYSTÉM ÚSTAVNÍ VLÁDY	
V. VLÁDNÍ SYSTÉMY (FORMY VLÁDY)	144
1. Systém koncentrovaného výkonu moci	144
a) <i>Systém vlády konventu</i>	145
b) <i>Systém rad a jeho transformace</i>	146
c) <i>Švýcarský direktoriální systém</i>	152
2. Ústavní systém dualistického výkonu moci (USA)	156
3. Kooperativní výkon moci.....	168
a) <i>Model britského parlamentarismu</i>	170
b) <i>Parlamentarismus v dalších konstitučních monarchiích</i>	178
c) <i>Klasický republikánský parlamentarismus (Třetí republika ve Francii)</i>	185

aa) Dvoukomorový parlament.....	188
bb) Vláda	189
cc) Hlava státu	190
d) <i>Klasický republikánský parlamentarismus v soudobých evropských státech.....</i>	192
e) <i>Racionalizovaný parlamentarismus (SRN).....</i>	196
f) <i>Prezidiální parlamentarismus (Pátá republika)</i>	207
4. Vládní forma v posttotalitních státech	214
a) <i>Obecné a specifické rysy demokratizačních procesů v Evropě</i>	214
b) <i>Specifické rysy demokratizačních procesů v zemích střední a východní Evropy</i>	216
c) <i>Parlamentní prezidencialismus (Ruská federace).....</i>	220
d) <i>Prezidiální parlamentarismus (Polská republika)</i>	225
e) <i>Parlamentární forma vlády v České republice.....</i>	229
aa) <i>Modifikace parlamentarismu v České republice</i>	230
bb) <i>Vliv politické kultury na funkci ústavních institucí</i>	232

VI. VERTIKÁLNÍ STRUKTURA EVROPSKÝCH STÁTŮ	241
1. Vertikální dělba moci a Evropská unie	241
2. Ústavněprávní aspekty vstupu do Evropské unie	244
3. Vertikální struktura evropských států	253

ČÁST ČTVRTÁ: ÚSTAVNÍ INSTITUCE A PROCESY V EVROPSKÝCH STÁTECH

VII. ZÁKLADNÍ OBČANSKÁ A LIDSKÁ PRÁVA	266
1. Lid jako „vykonavatel státní moci“. Jeho postavení v rámci „pouvoir constitué“	266
2. Soustava základních práv v evropských ústavách	269
3. Nové prvky v pojetí základních práv	278

a) <i>Ústavní práva jako fundamentální principy</i>	280
b) <i>Ústavní omezení zásahů zákonodárce do základních práv</i>	283
c) <i>Podvojný charakter základních práv</i>	285
d) <i>Nové dimenze ústavní ochrany základních práv</i>	288
4. Mezinárodní ochrana lidských práv	296
VIII. ÚSTAVNÍ POSTAVENÍ POLITICKÝCH STRAN	298
1. Pojem politické strany	299
2. Ústavní funkce politických stran	301
3. Financování politických stran	305
IX. VOLBY A VOLEBNÍ SYSTÉMY	309
1. Funkce voleb v moderním konstitucionalismu	309
2. Základní prvky voleb	312
a) <i>Princip výběru</i>	312
b) <i>Princip většiny</i>	314
3. Volební systémy	317
a) <i>Systém poměrného zastoupení</i>	318
b) <i>Systém většinové reprezentace</i>	327
X. PARLAMENT	334
1. Pojetí a funkce moderního parlamentu	334
2. Struktura parlamentu	339
3. Pracovní styl parlamentu	341
a) <i>Parlament proslovů</i>	341
b) <i>Pracovní parlament</i>	342
c) <i>Organizace jednotlivých komor parlamentu</i>	343
aa) <i>Předsednictva jednotlivých komor</i>	344
bb) <i>Parlamentní výbory</i>	346
cc) <i>Parlamentní frakce politických stran</i>	348

4. Zákonodárny proces	350
5. Postavení poslance	352
a) <i>Poslanecká imunita</i>	352
b) <i>Otázka politického reverzu</i>	354
c) <i>Princíp rotace?</i>	355
XI. VÝKONNÁ MOC V EVROPSKÝCH STÁTECH.....	357
1. K pojmu výkonné moci	357
2. Struktura výkonné moci	360
a) <i>Monistická exekutiva</i>	360
b) <i>Dualistická exekutiva</i>	361
aa) Konkurenční exekutivní dualismus prezidiálního parlamentarismu	361
bb) Limitovaný exekutivní dualismus	364
cc) Dualismus exekutivy v parlamentních monarchiích	367
XII. KONTROLA ÚSTAVNOSTI.....	369
1. Pojem kontroly ústavnosti.....	369
2. Britské řešení kontroly ústavnosti.....	374
3. Ústavní soudnictví a jeho typologie	376
a) <i>Difuzní ústavní soudnictví</i>	378
b) <i>Koncentrované ústavní soudnictví</i>	381
aa) Preventivní resp. neúplné ústavní soudnictví.....	381
bb) Rakouský model ústavního soudnictví	385
cc) Německý model ústavního soudnictví.....	387
dd) Italské ústavní soudnictví	395
XIII. PERSPEKTIVY EVROPSKÉHO PARLAMENTARISMU.....	397
1. Vývojové tendence parlamentarismu	397
2. Evropská dimenze.....	403